

KEHITYS-
POLIITTISEN
TOIMIKUNNAN
TOIMINTAOHJE

KEHITYSPOLIITTINEN
TOIMIKUNTA

Kehityspoliittinen toimikunta (KPT) on parlamentaarisesti ja yhteiskunnallisesti edustava kehityspoliitiikan *neuvoa-antava elin*, jonka tehtävänä on *kehityspoliitiikan vaikuttavuuden vahvistaminen ja kehityspoliittisen vuoropuhelun edistäminen*.

Tämä toimintaohje selventää Kehityspoliittisen toimikunnan toimintaperiaatteet ja toimintatavat sekä puheenjohtajiston, jäsenten ja sihteeristön eri roolit toimikunnan työssä. Se tarkentaa Kehityspoliittisesta toimikunnasta annettua asetusta ja on voimassa toimikaudelta toiselle. Toimintaohjeen tarkoitus on lisätä KPT:n vaikuttavuutta ja helpottaa jäsenten tasavertaista osallistumista sen työhön. Lisäksi toimikunnalla on jokaista toimikautta varten laaditut erilliset työ- ja viestintäsuunnitelmat. Toimintaohje on asiakirja, joka elää KPT:n kehittämistyön myötä. Muutokset asiakirjaan tekee KPT:n täysistunto.

YLEISET TOIMINTAPERIAATTEET

KANSAINVÄLISET SOPIMUKSET JA SITOUKUKSET OHJAAVAT TYÖTÄ

Kehityspoliitiikan vaikuttavuutta ohjaavat kansainväliset sopimukset, periaatteet ja parhaat käytännöt sekä näiden kehittäminen. Ne ovat KPT:n myös neuvonanto-, arviointi ja- seurantatyön perusta ja kompassi.

TIETOPERUSTAISUUS

KPT:n työn tulee pohjautua analysoituun tietoon ja näyttöön. Tiedon lähteitä ja tasoja tulee hyödyntää monipuolisesti. Keskeisiä tiedon muotoja ovat tieteellinen tieto, selvityksiin, evaluointeihin ja analyysiin perustuva tieto sekä asiantuntija- ja kokemustieto. KPT on myös itse tiedon tuottaja.

DIALOGINEN VUOROVAIKUTUS – KUUNTELU JA KUNNIOITUS

KPT:n työtä ohjaa dialoginen vuorovaikutus ja yhdessä oppimisen periaate. Dialogisuudessa pyritään ymmärtämään toisten näkemyksistä ja luomaan yhteisiä merkityksiä käsittelyn kohteena oleville kehityspoliitiikan ja Suomen globaalien vastuun piiriin kuuluvilla asioilla.¹

PYRKIMYS YHTEISEEN KANNANMUODOSTUKSEEN

Toimikunta pyrkii kannanmuodostukseen, johon kaikki varsinaiset jäsenet voivat yhtyä. Mikäli yksimielisyyteen ei päästä, eriävät mielipiteet huomioidaan näkemyksen esittäjän ja KPT:n puheenjohtajan ja sihteeristön kanssa yhdessä sovitulla tavalla.

AVOIMUUS JA TOIMINNAN JULKISUUS

KPT:n toiminta on avointa ja julkista. Toimikunnan täysistunnoista ja työvaliokunnista pidetään pöytäkirjaa. Täysistuntopöytäkirjat ovat julkisesti nähtävillä KPT:n verkkosivuilla. Sivuston kautta voi kuka tahansa seurata toimikunnan työtä ja hyödyntää sen tuloksia. Kaikki KPT:n tuottamat raportit, analyysit ja kannanotot ovat nähtävillä verkkosivuilla. Pääjulkaisut ja kaikki tiedotteet ovat saatavilla myös ruotsiksi ja englanniksi.

¹ Lisää dialogisen vuorovaikutuksen periaatteista ks. <https://www.sitra.fi/artikkelit/mika-tekee-dialogin-dialogisen-vuorovaikutuksen-tunnuspiirteet-ja-edellytykset/>

KPT:N ERI TOIMIJATAHOT

Toimikunnan tiedon tuotanto ja toiminta on ulkoministeriöstä ja muusta valtioneuvostosta sekä kulloisestakin hallituksesta riippumatonta (asetusta täydentävä muistio s. 3). Tämä periaate ohjaa myös toimikunnan puheenjohtajiston, jäsenten ja sihteeristön työskentelyä. KPT:stä annettu asetus luo sille yleiset puitteet, mutta se ei määrittele eri tahojen rooleja, vaan ne ovat perustuneet eri toimikausien aiemmille käytännöille. Siksi rooleja on syytä päivittää, tarkentaa ja kirjoittaa auki.

Asetus raamittaa jäsenmäärän ja puheenjohtajiston valinnan

Toimikunnasta annetun asetuksen (4 §) mukaan toimikunnassa on enintään 20 toimikunnan toimikaudeksi asetettavaa jäsentä ja heidän henkilökohtaiset varajäsenensä. Jäsenistö tulee edustaa mahdollisimman laajasti eduskuntapuolueita sekä kehityspolitiikan kannalta keskeisiä sidosryhmiä. Ulkoministeriö pyytää eduskuntapuolueita ja sidosryhmiä nimeämään jäsenen ja varajäsenen toimikuntaan. Jäsenistö valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja kaksi varapuheenjohtajaa. Puheenjohtajiston kokoonpanossa on huomioitava eduskunnan voimasuhteet. Toimikunnassa on lisäksi ministeriöiden edustajia ja muita asiantuntijajäseniä. Lisäksi asetus (5 §) linjaa yleisesti, että toimikunnalla on sihteeristö, joka on palvelussuhteessa ulkoministeriöön.

Asetusta täydentävässä muistiossa tarkennetaan, että "toimikunnan jäsenten valinnassa noudatetaan jo aiemmin muodostunutta käytäntöä: ulkoministeriö pyytää eduskuntapuolueita sekä kehityspolitiikan kannalta keskeisiä sidosryhmiä nimeämään jäsenen ja varajäsenen toimikuntaan. Ulkoministeriö nimeää toimikunnalle tarvittavan

---

Toimikunnan tiedon tuotanto ja toiminta on ulkoministeriöstä ja muusta valtioneuvostosta sekä kulloisestakin hallituksesta riippumatonta.

määrän asiantuntijajäseniä. Valtioneuvosto nimitää toimikunnan jäsenet toimikunnan asettamis- päätöksellä (ks. 3 §)².

Kauden 2016–2020 toimikunta piti tärkeänä, että puheenjohtajistossa on edustettuina sekä hallituspuolueiden (puheenjohtaja ja 2. varapuheenjohtaja) että opposition kansanedustajia (1. varapuheenjohtaja). KPT:n ensimmäisestä kaudesta (2003–2006) lähtien toimikunnan jäsenien peruskokoonpano on muodostunut eduskuntapuolueiden edustajista sekä intressiryhmistä, kansalaisjärjestöjen kattojärjestöistä sekä tutkimuksen edustajista. Näiden tahojen lisäksi KPT on toivonut kehityspolitiikan prioriteetteihin liittyvän asiantuntemuksen vahvempaa huomioimista jäsentahojen valinnassa vuoden 2015 asettamisprosessista lähtien. Tämä oli ensimmäinen toimikausi, jolloin KPT:n toimikautta pidennettiin vaalivuoden loppuun ilman katkoa. Näin toimikunta oli toiminnassa uutta toimikuntaa asetettaessa². Toimikunta laatii ohjeistuksen jäsenkokoonpanon valinta-asiaan yhteistyössä ulkoministeriön kanssa viimeistään toimikauden loppupuolella.

Puheenjohtajiston, sihteeristön ja jäsenten roolit

PUHEENJOHTAJA

KPT:n puheenjohtaja johtaa toimikunnan työn kokonaisuutta ja varmistaa, että se on linjassa toimikunnan päätavoitteiden, tehtävien ja periaatteiden kanssa. Puheenjohtajalla on vetovastuu toimikunnan täysistunnossa ja työvaliokunnassa. Puheenjohtaja myös edustaa toimikuntaa eri foorumeilla. Erityisen tärkeä on puheenjohtajan rooli suhteessa eduskuntaan. Puheenjohtaja vie aktiivisesti eteenpäin KPT:n viestejä eduskuntakeskusteluissa esimerkiksi eri valiokunnissa ja

täysistunnossa. Hän tekee myös yhteistyötä KPT:n työn keskeisissä teemoissa niin oman eduskuntaryhmänsä sisällä kuin ryhmien välillä. Puheenjohtaja edustaa toimikuntaa myös suhteessa valtioonhallintoon, erityisesti ulkoministeriöön sekä valtioneuvoston kansliaan (ml. Kestävän kehityksen toimikunta, jonka jäsen hän on). Puheenjohtaja osallistuu KPT:n viestintään ja antaa kasvat KPT:lle suhteessa mediaan.

2 Toimikaudella (2016-2020) KPT:ssä käytiin sekä puheenjohtajiston, jäsenten ja sihteeristön aloitteesta keskustelua siitä, millä perusteella ulkoministeriön esittelijä valitsee tahot (jäsenet, varajäsenet ja asiantuntijajäsenet), joita kulloinkin toimikunnan jäseneksi kutsutaan ja miten toimikunnan edustajia asiassa kuullaan. KPT toivoi tähän ratkaisua osana asetusprosessia ja teki ehdotuksensa asiaan, jota ei kuitenkaan sisällytetty asetukseen tai sitä täydentävään muistioon. Siksi KPT:n työvaliokunta linjasi (joulukuun 2020), että jatkossa KPT:n edustajan tulee olla mukana kaikessa KPT:n toimintaan liittyvässä valmistelussa ja päätöksenteossa, kuten jäsentahojen kokoonpanosta päättäminen. Lisäksi työvaliokunta painotti toistamiseen, että jäsentahojen valintaan tulee luoda selkeät ja avoimet kriteerit mahdollisimman pian. Toimikunta sopi ulkoministeriön kanssa, että luodaan yhteistyössä tulevaisuutta varten pelisäännöt, joissa kirjoitetaan auki mm. jäsenistön valintaan liittyvät prosessit. Sekä KPT että UM olivat yksimielisiä siitä, että kokoonpanon hyväksyy ministeri, jolla on viime kädessä päätösvalta jäsenistön valinta-asiasa.

VARAPUHEENJOHTAJAT

Varapuheenjohtajat tukevat puheenjohtajaa näissä tehtävissä ja toimivat puheenjohtajana kokouksissa tai edustavat toimikuntaa eri tilaisuuksissa varsinaisen puheenjohtajan ollessa estynyt.

PUHEENJOHTAJISTO

Sekä hallituspuolueiden että opposition kansanedustajista muodostuva puheenjohtajisto on ainutlaatuinen toimija itsessään esimerkiksi KPT:n vaikuttamistyössä.

SIHTEERISTÖ

Pääsihteeri ja koordinaattori muodostavat toisiaan täydentävän työparin, jotka mahdollistavat toimikunnan tavoitteellisen työskentelyn ja tukevat puheenjohtajan työtä. Pääsihteerin tehtävä on asiantuntijatehtävä ja hän vastaa toimikunnan työn sisällön kokonaisuudesta, ml. KPT:n istuntojen sisällöt, julkaisutoiminta ja yleisötilaisuudet. Pääsihteeri ja koordinaattori suunnittelevat, valmistelevat ja toteuttavat toimikunnan tehtäviä yhdessä puheenjohtajiston ja jäsenistön kanssa ja vastaavat toimistaan heille. Pääsihteeri toimii myös kestävän kehityksen (Suomen globaali vastuu, kehityspolitiikka) asiantuntijana Kestävän kehityksen toimikunnassa ja koordinaatioverkostossa sekä edustaa KPT:tä tarvittaessa eri yhteyksissä sekä osallistuu vaikuttamiseen ja viestintään. Pääsihteerillä on vastuu KPT:n budjetista ja varainkäytöstä sekä toimikunnalle että hallinnollisesti suhteessa ulkoministeriöön. KPT:n koordinaattori tukee pääsihteeriä ja puheenjohtajistoa heidän tehtävissään sekä hoitaa lisäksi toimikunnan hallinnollisia asioita (ml. kokouskutsut- ja pöytäkirjat, budjettisuunnittelu, matkajärjestelyt, laskutus), sidosryhmien koordinaatiota ja tiedottamista sekä päivittää verkkosivustoa ja verkkotyöskentelyalustoja. Työsuhde ulkoministeriöön määrittää muut sihteeristön jäsenten vastuut ja velvollisuudet kehityspoliittisen alivaltiosihteerin kabinetin yhteydessä.

Kaikki KPT:n jäsenet tuovat sekä omaa että taustaorganisaatioidensa asiantuntemusta ja näkökulmia KPT:n asetuksessa ja työsuunnitelmassa määriteltyjen tehtävien hoitoon.

JÄSENISTÖ: JÄSENET, VARAJÄSENET JA ASiantuntijajäsenet

Kaikki KPT:n jäsenet tuovat sekä omaa että taustaorganisaatioidensa asiantuntemusta ja näkökulmia KPT:n asetuksessa ja työsuunnitelmassa määriteltyjen tehtävien hoitoon. Lisäksi on toivottavaa, että he vievät toimikunnan työn tuloksia taustaorganisaatioilleen ja laajemmille sidosryhmilleen sekä osallistuvat yhteiseen viestintään.

Asetus määrittää, että toimikunnalla on enintään 20 jäsentä sekä heidän henkilökohtaiset varajäsenensä, jotka valtioneuvosto nimittää ulkoministeriön esityksestä. Jäsenpaikat on jaettu eduskuntapuolueiden (9) ja sidosryhmien kesken. UM:n nimittämiskirjeessä sidosryhmien useita jäsenpaikkoja on käytännössä hajautettu eri toimijoille, jolloin yhden jäsenpaikan (tai varajäsenpaikan) voi jakaa useampikin toimija tai paikka on jaettu osaksi toimikautta. Lisäksi sidosryhmäpaikkojen varajäsenyydet voivat olla jakautuneet muuta kuin varsinaista jäsentahoa edustavalle toimijalle.

VARSINAISET JÄSENET

Asetuksessa mainitut 20 jäsentä nimeävät toimikuntaan edustajansa. Näistä tahoista ja heidän edustajistaan käytetään nimitystä varsinaiset jäsenet. Varsinaiset jäsenet käyttävät päätösvaltaa ja heillä on osallistumisoikeus kaikissa KPT:n täysistunnoissa ja työvaliokunnan kokouksissa koko toimikauden tai asettamiskirjeessä mainittuina vuosina. Lisäksi jaettujen jäsenpaikkojen tahoilla on läsnäolo-oikeus silloinkin, kun rotaatiossa ei ole heidän vuoronsa.

VARAJÄSENET

Varajäsenet edustavat varsinaista jäsentä näiden ollessa estyneitä. Jäsen ja varajäsen koordinoivat keskenään osallistumisensa ja mahdolliset kantansa esillä oleviin päätöksiin ja muihin asioihin. Mikäli käsiteltävän päätöksen tai teeman kannalta on tarkoituksenmukaista, voivat sekä varsinainen että varajäsen olla yhtä aikaa paikalla. Tästä sovi-
taan sihteeristön kanssa erikseen.

ASIAANTUNTIJAJÄSENET

Ulkoministeriö nimeää toimikunnalle tarvittavan määrän pysyviä asiantuntijoita. Asiantuntijoita pyydetään nimitettävän UM:n eri osastojen (KEO, AVS-KEO, ALI, ASA, ITÄ, POL, TUO) lisäksi seuraavista ministeriöistä: LVM, MMM, OKM, OM, PLM, SM, STM, TEM, VM ja YM, sekä VNK, VNK/Kestävän kehityksen pääsihteeristö ja Suomen Pankki sekä eri järjestöjä.³ Asiantuntijatahot täydentävät osaamisellaan KPT:n työtä ja heillä on tärkeä rooli poikkihallinnollisissa kehityspolitiikan ja kestävän kehityksen kysymyksissä sekä tiedonvaihdossa. Asiantuntijajäsenet osallistuvat toimikunnan täysistuntoihin, mutta työvaliokunnan kokouksiin vain erillisestä kutsusta. Asiantuntijoilla on puheoikeus.

Asiantuntijatahot täydentävät osaamisellaan KPT:n työtä ja heillä on tärkeä rooli poikkihallinnollisissa kehityspolitiikan ja kestävän kehityksen kysymyksissä sekä tiedonvaihdossa.

³ Kaudella 2020-23 asiantuntijajäseniksi UM kutsui seuraavat järjestöt: Crisis Management Initiative CMI, Rauhanliitto, Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus SASK ry, Finnwatch ja Väestöliitto (2022-2023).

KPT:N TYÖSKENTELYTAVAT

TÄYSISTUNNOT

Täysistunto on KPT:n yhteinen tiedonvaihdon ja kannanmuodostuksen foorumi ja päätöksentekolin sekä jäsenille että asiantuntijajäsenille. Lisäksi täysistuntoon voidaan kutsua mukaan jäsentahojen ulkopuolelta eri alojen asiantuntijoita tai päätöksentekijöitä kuultaviksi. Täysistunto kokoontuu 5-6 kertaa vuodessa. Toimikunta on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja (tai varapuheenjohtaja) ja vähintään puolet varsinaisista jäsenistä (10 jäsentä) on paikalla. Asiat ratkaistaan yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Varsinaiset jäsenet tai heidän varajäsenensä äänestävät. Äänten mennessä tasan puheenjohtajan ääni on ratkaiseva. Täysistunto kutsutaan koolle viimeistään viikkoa ennen. Tässä yhteydessä sihteeristö toimittaa kokouksessa tarvittavat materiaalit, jotta jäsenistöllä on aikaa perehtyä käsiteltäviin aiheisiin. Täysistunto voi kokoontua tarvittaessa online-muodossa. Etäosallistumismahdollisuuksia kartoitetaan.

TYÖVALIOKUNNAN KOKOUKSET

Työvaliokunta valmistelelee KPT:n työtä, kannanmuodostusta sekä tekee päätöksiä KPT:n budjettiin liittyen. Osallistumisoikeus on varsinaisilla jäsenillä tai heidän ollessa estyneitä, heidän varajäsenillään. Muita tahoja pyydetään kuultaviksi esityslistan mukaisesti. Sihteeristö lähettää esityslistan ja materiaalit viikkoa ennen työvaliokunnan kokousta. Työvaliokunta voi kokoontua tarvittaessa online-muodossa.

ASiantuntijaryhmät

KPT:n eri jäsentahot voivat muodostaa määräajaksi teemakohtaista osaamista edellyttäviä asiantuntijaryhmiä KPT:n työsuunnitelman mukaisesti. Ryhmät toimivat sihteeristön/puheenjohtajan tai valitun fasilitaattorin johdolla. Ne vastaavat työsuunnitelman mukaisten julkaisujen tai KPT:n muun sisällöntuotannon valmistelusta tai toimivat ohjausryhminä. Asiantuntijaryhmät toimivat yhteistyössä toimikunnan kanssa (ideat, tiedonvaihto). Ryhmien tuotokset lähetetään varsinaisten jäsenten hyväksyttäväksi.

VIESTINTÄRYHMÄ

Toimikunnalla on erillinen viestintästrategia ja jatkuvasti päivitettävä viestintäsuunnitelma. KPT:n sihteeristön tukena viestintäsuunnitelman toimeenpanossa toimii KPT:n jäsentahojen viestintä ja vaikuttamistyön ammattilaisista koostuva viestintäryhmä.

HOWSPACE-VERKKOTYÖTILA

Kaikkien jäsenten yhteinen verkkotyötila, jonne jäsenet kutsutaan henkilökohtaisesti. Howspace-tila täydentää ja tukee KPT:n muuta työskentelyä.

TYÖPAJAT

Toimikunta järjestää uusien merkittävien hankkeiden ja työsuunnitelman toteuttamiseksi työpajoja. Osallistumisoikeus on sekä varsinaisilla jäsenillä että asiantuntijajäsenillä. Myös varajäsenet voivat halutessaan osallistua.

Toimikunta järjestää uusien merkittävien hankkeiden ja työsuunnitelman toteuttamiseksi työpajoja.

YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAMINEN

KPT:n pääsihteeri on kutsuttu perinteisesti ulkoasiainvaliokuntaan kuultavaksi KPT:n arvioreporttien osalta. Sihteeristö on myös tuottanut kirjallisia lausuntoja eri valiokuntiin pyynnöstä. Toimikunnan delegaatio on myös kiertänyt tarvittaessa eri eduskuntaryhmiä läpi vaikuttamismielessä. Sihteeristö ja puheenjohtajisto ovat tavanneet myös eri ministeriöitä ja ministereitä. Tulevaisuudessa toimikunnan työ painottuu yhä vahvemmin tiiviisiin analyysipapereihin ja vaikuttamisraportteihin, joita tulee aktiivisesti viedä eteenpäin eri yhteiskunnallisille päätöksentekijöille työ- ja viestintäsuunnitelmien mukaisesti.

YLEISÖTILAISUUDET JA ESIINTYMISET

KPT järjestää osana vaikuttamistyötään avoimia yleisötilaisuuksia yksin tai yhteistyössä sidosryhmiensä kanssa työsuunnitelman mukaisesti. Lisäksi KPT:n edustajat ovat käytettävissä puhujina ja asiantuntijoina. Yhteistyössä pyritään tasapuolisuuden eri toimijoiden välillä.

VAKIINTUNEET KUMPPANUUDET

- Yhteistyö valtioneuvoston kanslian, koordinaatioverkoston sekä kestävän kehityksen toimikunnan kanssa Agenda2030:n toimeenpanoon liittyen
- Yhteistyö ulkoministeriön evaluointiyksikön kanssa
- Yhteistyön käynnistäminen ulkoministeriön kehityspolitiikan neuvonantajyksikön kanssa

KPT:N TOIMINTAAN LIITTYVÄT MATKAT

Kehityspoliittinen toimikunta on perinteisesti tehnyt tiedonhankinta- ja vertaisoppimismatkoja toimikunnan päätehtävien tueksi (seuranta, analyysit, uudet avaukset). Osa matkoista on suuntautunut maihin, joissa Suomi toteuttaa kehitysyhteistyön maaohjelmia yhteistyössä kumppanimaan ja muiden kansainvälisten toimijoiden kanssa.

Matkustuskohteet suunnitellaan toimikauden alussa ja tarkennetaan vuosittain. Kohteiden valinnassa huomioidaan muun muassa tiedonhankintatarpeet, ajankohtainen tilanne ja Suomen edustustojen vastaanottokapasiteetti sekä toimikunnan budjetti. Varsinkin kenttämatkat vaativat huolellista suunnittelua ja sitovat edustustojen henkilökuntaa. Keskustelu matkoista käydään KPT:n työvaliokunnassa, siitä tiedotetaan s-postitse koko toimikunnalle ja sihteeristö tekee listan halukkaista osallistujista. Lopullisen päätöksen matkakohteista ja osallistujista tekee täysistunto. Yleensä matkalle on osallistunut puheenjohtajan ja sihteeristön lisäksi viitisen KPT:n jäsentä (etusija varapuheenjohtajilla, kansanedustajilla ja muilla varsinaisilla jäsenillä sekä matkan teemaan liittyvällä asiantuntemuksella).

Yksittäinen jäsen tai jäsentahot voivat perustelusta, suoraan KPT:n työhön liittyvästä syystä osallistua myös muiden jäsentahojen tai kolmansien osapuolten järjestämille matkoille ja hakea tähän tukea KPT:lta budjettitilanteen sen salliessa.

Kaikista matkoista kirjoitetaan matkaraportti. Pääsihteeri vastaa raportin koostamisesta, ja jokainen matkalle osallistuja tuottaa siihen oman, ennalta sovitun osuutensa.

KPT maksaa jäsentensä matkakulut ja päivärahat valtion matkustussäännön mukaisesti. Sihteeristö vastaa matkan käytännön järjestelyistä yhdessä paikallisen Suomen edustuston kanssa. Edustuston ja kansainvälisten kumppaneiden järjestämiin kokouksiin pyritään tarjoamaan etäosallistumismahdollisuus.

Kehityspoliittinen toimikunta on perinteisesti tehnyt tiedonhankinta- ja vertaisoppimismatkoja toimikunnan päätehtävien tueksi.
